

Теорія і методика навчання

УДК 81'25:821.112.2+821.111:378.016

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18528474>

**Культурно марковані елементи в перекладі постмодерної прози
на українську мову**

Лілія Сажко

кандидат педагогічних наук, професор,
професор кафедри германської філології
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, Україна, 04053
<https://orcid.org/0000-0002-1565-6091>

Світлана Радецька

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри лінгвістики та перекладу
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, Україна, 04053
<https://orcid.org/0000-0001-7308-8179>

Світлана Меркулова

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри лінгвістики та перекладу
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, Україна, 04053
<https://orcid.org/0000-0001-6838-7836>

Дарія Хохлова

викладач кафедри лінгвістики та перекладу

Київський столичний університет імені БорисаГрінченка

вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, Україна, 04053

<https://orcid.org/0000-0003-0667-3997>

Антон Павлюк

викладач кафедри лінгвістики та перекладу

Київський столичний університет імені БорисаГрінченка

вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, Україна, 04053

<https://orcid.org/0009-0008-1523-5490>

Прийнято: 21.01.2026 | Опубліковано: 08.02.2026

Анотація: *Мета.* Метою статті є аналіз функціонування культурно маркованих смислів у художніх текстах постмодерного типу та визначення перекладацьких рішень, спрямованих на їх адекватне відтворення українською мовою з урахуванням наративної організації, прагматичної настанови та стилістичної специфіки тексту.

Методи. Дослідження ґрунтується на комплексному застосуванні контекстуально-інтерпретативного, зіставного та лінгвостилістичного аналізу з елементами перекладознавчої інтерпретації. Матеріалом слугували англомовний роман Джуліана Барнза *Flaubert's Parrot* та німецькомовний роман Даніеля Кельмана *Die Vermessung der Welt*. Аналіз здійснювався шляхом відбору текстових фрагментів із підвищеною культурною насиченістю та зіставлення способів їх функціонування в оригіналі й українському перекладі з урахуванням змін смислу, тональності та культурної референції.

Результати. У результаті аналізу встановлено, що в англomовному матеріалі культурна специфіка реалізується переважно через інтертекстуальність, есеїстичну рефлексивність і побутову деталь, тоді як у німецькомовному тексті домінують інтелектуалізована іронія, історична символіка та абстрактні філософські узагальнення. Виявлено, що зазначені відмінності зумовлюють різні перекладацькі труднощі та потребують диференційованого поєднання стратегій відтворення культурно маркованих елементів. Перекладацькі рішення визначаються не формальною відповідністю мовних одиниць, а здатністю перекладного тексту зберігати функціональну роль смислових компонентів у художньому дискурсі та забезпечувати наративну цілісність.

Висновки. Переклад постмодерної художньої прози потребує інтерпретативного підходу, орієнтованого на збереження смислової багатовимірності, стилістичної рівноваги та прагматичної адекватності тексту. Отримані результати можуть бути використані в подальших перекладознавчих дослідженнях, а також у процесі навчання художнього перекладу, зокрема для розвитку культурної чутливості, аналітичних умінь і рефлексивного прийняття перекладацьких рішень.

Ключові слова: інтерпретація; художній дискурс; міжкультурна комунікація; перекладацькі стратегії; прагматична адекватність; інтертекстуальність; дидактика перекладу.

Culturally Marked Elements in the Translation of Postmodern Prose into Ukrainian

Liliia Sazhko

PhD in Pedagogy, Professor,
Professor of the Department of Germanic Philology,
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University,
18/2 Bulvarno-Kudriavska Street, Kyiv, Ukraine, 04053
<https://orcid.org/0000-0002-1565-6091>

Svitlana Radetska

PhD in Pedagogy
Associate Professor of Linguistics and Translation Department
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
18/2 Bulvarno-Kudriavska Street, Kyiv, Ukraine, 04053
<https://orcid.org/0000-0001-7308-8179>

Svitlana Merkulova

PhD in Pedagogy, Associate Professor,
Associate Professor of Linguistics and Translation Department
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
18/2 Bulvarno-Kudriavska Street, Kyiv, Ukraine, 04053
<https://orcid.org/0000-0001-6838-7836>

Daria Khokhlova

Lecturer
Linguistics and Translation Department
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

18/2 Bulvarno-Kudriavska Street, Kyiv, Ukraine, 04053

<https://orcid.org/0000-0003-0667-3997>

Anton Pavliuk

Lecturer

Linguistics and Translation Department

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

18/2 Bulvarno-Kudriavska Street, Kyiv, Ukraine, 04053

<https://orcid.org/0009-0008-1523-5490>

Abstract: Aim. *The aim of the article is to analyse the functioning of culturally marked meanings in postmodern literary texts and to identify translation solutions for their adequate rendering into Ukrainian, taking into account narrative organisation, pragmatic orientation and stylistic modulation of the text.*

Methods. *The study is based on a combined application of contextual-interpretative, contrastive and stylistic analysis, complemented by translation-oriented interpretation. The research material comprises Julian Barnes's English-language novel *Flaubert's Parrot* and Daniel Kehlmann's German-language novel *Die Vermessung der Welt*. Text fragments characterised by a high degree of cultural density were selected and examined through a comparison of their realisation in the source texts and their rendering in Ukrainian translation, with attention paid to shifts in meaning, tone and cultural reference.*

Results. *The analysis shows that in the English-language material cultural specificity is primarily realised through intertextual references, essayistic reflection and everyday detail, whereas in the German-language text it is structured through intellectual irony, historical symbolism and abstract philosophical generalisation. These differences result in distinct translation challenges and require different combinations of translation strategies. In both cases, translation choices are*

determined not by formal linguistic equivalence but by the ability of the target text to preserve the functional role of culturally marked elements within the literary discourse and their contribution to narrative coherence.

Conclusions. *Postmodern literary translation involves interpretative decisions that prioritise layered meaning, discourse coherence, and communicative effect over formal equivalence. The findings may be applied in further translation studies research and in the teaching of literary translation, particularly for developing cultural sensitivity, analytical skills and reflective decision-making in translator training.*

Keywords: *interpretation; literary discourse; intercultural communication; translation strategies; pragmatic adequacy; intertextuality; translation pedagogy.*

Постановка проблеми. У сучасному перекладознавстві дедалі більшої уваги набуває проблема відтворення культурно маркованих елементів, оскільки саме вони становлять одну з ключових зон перекладацького ризику й водночас визначають адекватність інтерпретації художнього тексту в іншомовному та іншокультурному просторі. Особливої складності ця проблема набуває у перекладі постмодерної прози, для якої характерні інтертекстуальність, іронічна наративна дистанція, стилістична гібридність і насиченість культурними алюзіями. У таких текстах культура функціонує не лише як тло, а як повноцінний смислотворчий компонент, що безпосередньо впливає на структуру художнього висловлення.

Переклад постмодерної прози на українську мову потребує зваженого поєднання стратегій збереження культурної специфіки та адаптації тексту до приймаючої культури. Культурно марковані одиниці — реалії, власні назви, історико-культурні алюзії, елементи псевдонаукового або метатекстового дискурсу — часто не мають прямих відповідників в українській мові, що зумовлює необхідність застосування перекладацьких трансформацій, здатних компенсувати потенційні смислові та прагматичні втрати. У цьому контексті

переклад постає не як механічне відтворення тексту, а як інтерпретативний процес, тісно пов'язаний із культурною компетентністю перекладача.

Актуальність дослідження зумовлена також потребами сучасної перекладацької освіти. Аналіз культурно маркованих елементів у художніх текстах створює підґрунтя для формування у студентів перекладацької чутливості до культурних смислів, розвитку навичок аргументованого вибору перекладацьких стратегій та усвідомлення ролі перекладача як культурного медіатора. У цьому сенсі постмодерна проза є цінним дидактичним ресурсом, оскільки поєднує складні культурні коди з високим рівнем стилістичної варіативності.

Таким чином, дослідження культурно маркованих елементів у перекладі постмодерної прози на українську мову є актуальним як у теоретичному, так і в прикладному аспектах. Воно дає змогу поглибити розуміння механізмів міжкультурної трансляції художнього смислу та окреслити можливості використання таких текстів у процесі навчання художнього перекладу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика художнього перекладу посідає центральне місце в сучасному перекладознавстві, що зумовлено його роллю у міжкультурній комунікації та формуванні літературних канонів у приймаючих культурах. Художній переклад не лише забезпечує доступ до іншомовних літературних традицій, а й активно впливає на процеси рецепції, інтерпретації та переосмислення художніх смислів у новому культурному середовищі. Саме тому питання перекладацьких стратегій, норм і принципів еквівалентності набули статусу базових категорій перекладознавчого аналізу [18]. Теоретичні засади їх осмислення були закладені у фундаментальних працях з перекладознавства, де переклад художнього тексту розглядається не як механічна трансляція мовних структур, а як складний інтерпретативний процес, детермінований поєднанням мовних, культурних, прагматичних та ідеологічних чинників [2, с. 15–20; 4, с. 23–29]. У межах описового підходу переклад

трактується як соціально зумовлена практика, підпорядкована нормам приймаючої культури, що дозволяє виявляти регулярності перекладацьких рішень і типові трансформації [21, с. 61–68]. Водночас сучасні теоретичні моделі наголошують на варіативності перекладацьких стратегій і їх залежності від комунікативної ситуації, жанру та адресата, що підкреслює динамічний характер художнього перекладу як процесу смислотворення [17, с. 9–14; 15, с. 81–87].

Вагомий пласт досліджень присвячено культурному виміру перекладу, який є особливо значущим у роботі з художніми текстами. У працях, що розвивають культурологічний і дискурсивний підходи, переклад трактується як форма культурного посередництва, у межах якої перекладач виконує роль інтерпретатора й медіатора між різними системами цінностей. Вибір між доместикацією та форенізацією визначає ступінь збереження культурної іншості в цільовому тексті та безпосередньо впливає на рецепцію художнього твору в новому культурному контексті [9, с. 72–79; 22, с. 14–18]. Особливої актуальності ці питання набувають у перекладі постмодерної прози, для якої характерні іронічна дистанція, інтертекстуальність і метатекстові коментарі. У такому дискурсі перекладацьке рішення стає частиною інтерпретаційної гри з текстом і може як підсилювати, так і нівелювати закладені автором культурні коди [7, с. 92–97]. Стилiстичний аспект перекладу художніх текстів у цьому контексті розглядається як ключовий механізм передачі культурних смислів, оскільки форма висловлення нерозривно пов'язана з його прагматичною та культурною навантаженістю. Саме на цій взаємодії форми, смислу й культурної конотації акцентують увагу стилістично орієнтовані підходи до перекладу, які дозволяють виявляти приховані культурні сигнали в художньому тексті та оцінювати адекватність їх відтворення в перекладі [5, с. 33–39].

Сучасні дослідження дедалі частіше зосереджуються на соціальній та комунікативній функції літературного перекладу, що відображає загальний зсув перекладознавства у бік міждисциплінарних підходів. Переклад розглядається не

лише як мовна операція, а як інструмент міжкультурної комунікації та циркуляції смислів між мовними спільнотами, який забезпечує трансфер культурних наративів, цінностей і символічних структур [20, с. 2–4]. У цьому контексті художній переклад постає як чинник формування суспільних і культурних уявлень, здатний впливати на рецепцію іншої культури та переосмислення власної культурної ідентичності [1, с. 381–383]. Подібні підходи простежуються і в роботах, присвячених ролі художнього перекладу в розвитку національної літератури, де переклад трактується як механізм літературного оновлення й збагачення. Водночас такі дослідження, як правило, мають узагальнювальний характер і зосереджуються на макрорівні культурних процесів, не враховуючи специфіку постмодерної прози як особливого типу художнього дискурсу з притаманними йому іронічністю, інтертекстуальністю та смисловою багатошаровістю [8, с. 2335–2338].

Окремий напрям новітніх студій пов'язаний із прагматичним та ідеологічним вимірами художнього перекладу, які безпосередньо впливають на інтерпретацію культурно маркованих елементів. Питання прагматичної еквівалентності розглядається у контексті передачі імпліцитних смислів, комунікативних інтенцій і прагматичних установок автора, що особливо важливо для художніх текстів із високим рівнем підтекстуальності [16, с. 160–164]. Водночас ідеологічні зсуви в перекладі аналізуються крізь призму перекладацьких стратегій, які відображають культурні пріоритети, соціальні норми та ціннісні орієнтири приймаючої культури [14, с. 4–7]. У цьому сенсі переклад постає як простір ідеологічного вибору, де навіть незначні лексико-стилістичні рішення можуть змінювати акценти художнього висловлення. У найновіших дослідженнях з'являється інтерес до порівняння людських і автоматизованих перекладацьких рішень, зокрема в контексті застосування інструментів штучного інтелекту. Проте такі роботи зосереджені переважно на окремих тематичних доменах і не враховують складності культурно маркованих

елементів постмодерної художньої прози, де поєднуються прагматичні, ідеологічні та стилістичні чинники [19].

Важливим аспектом сучасних перекладознавчих студій є дидактичний вимір перекладу, який дедалі активніше інтегрується в теоретичні моделі аналізу. Теоретичні засади навчання перекладачів, розроблені в межах компетентнісного та соціоконструктивістського підходів, акцентують увагу на активній ролі студента у формуванні перекладацької компетентності та розвитку критичного мислення [12, с. 43–47; 11, с. 19–25]. У цьому контексті художній переклад розглядається не лише як об'єкт аналізу, а як ефективний педагогічний ресурс, що дозволяє поєднувати теоретичне осмислення перекладацьких стратегій із практикою інтерпретації складних культурних смислів [13, с. 95–98]. Особливу увагу в сучасних дослідженнях приділено формуванню глибокого розуміння культурних кодів у процесі навчання перекладу, що підкреслює нерозривний зв'язок між аналітичним читанням художнього тексту та перекладацькою інтерпретацією як творчим і рефлексивним процесом [6, с. 260–265]. Водночас питання системного використання постмодерної прози як дидактичного матеріалу для аналізу культурно маркованих елементів залишається недостатньо розробленим.

Отже, попри значний доробок у галузі художнього перекладу, залишається недостатньо дослідженим питання відтворення культурно маркованих елементів у перекладі постмодерної прози на українську мову. Недостатньо уваги приділено зіставному аналізу перекладацьких стратегій у роботі з постмодерними текстами та їхньому потенціалу як дидактичного матеріалу в навчанні художнього перекладу. Саме цей аспект загальної проблеми й визначає наукову новизну та актуальність пропонованого дослідження.

Метою статті є аналіз культурно маркованих елементів у постмодерній прозі та визначення перекладацьких стратегій їх відтворення українською мовою з урахуванням теоретичного й дидактичного потенціалу таких текстів.

Для досягнення поставленої мети передбачається виконання таких завдань:

- 1) узагальнити наукові підходи до аналізу культурно маркованих елементів у художньому перекладі;
- 2) окреслити специфіку постмодерної прози як об'єкта перекладу;
- 3) проаналізувати типи культурно маркованих одиниць у вибраних художніх текстах;
- 4) визначити перекладацькі стратегії їх відтворення українською мовою;
- 5) окреслити можливості використання результатів аналізу в навчанні художнього перекладу.

Матеріалом дослідження слугують художні тексти постмодерної прози німецькою та англійською мовами, репрезентативні з погляду насиченості культурно маркованими елементами та складної наративної організації. Для аналізу обрано роман Даніеля Кельмана *Die Vermessung der Welt* та роман Джуліана Барнза *Flaubert's Parrot*, які посідають помітне місце в сучасному європейському літературному каноні й широко представлені в перекладацькій практиці.

Роман *Die Vermessung der Welt* є зразком німецькомовної постмодерної прози, що поєднує елементи історичного наративу, іронічної реконструкції наукового дискурсу та культурної рефлексії. Текст насичений культурно специфічними реаліями, історичними алюзіями, власними назвами, псевдонауковими фрагментами та стилістично маркованими мовними засобами, що створює значні перекладацькі труднощі. Особливу увагу в межах дослідження приділено тим фрагментам, у яких культурні коди німецькомовного простору відіграють смислотворчу роль і безпосередньо впливають на інтерпретацію художнього тексту в перекладі українською мовою.

Роман *Flaubert's Parrot* репрезентує англомовну постмодерну прозу з виразною метатекстовою та інтертекстуальною організацією. Твір поєднує есеїстичні, біографічні та наративні фрагменти, насичені культурними алюзіями, цитатами, іронічними коментарями та референціями до французької, англійської й ширшої європейської культурної традиції. Саме ця багатошаровість тексту зумовлює складність відтворення культурно маркованих елементів у перекладі, оскільки вони функціонують не ізольовано, а в межах складної системи міжтекстових зв'язків.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження становить комплексний підхід, що поєднує контекстуально-інтерпретативний, зіставний, перекладознавчий та лінгвостилістичний аналіз, доповнений елементами культурологічного та дидактичного осмислення. У межах дослідження культурно марковані елементи розглядаються в їхньому функціонуванні в художньому контексті постмодерної прози, що дозволяє виявити їхню смислотворчу роль і прагматичну навантаженість. Класифікаційний метод застосовано для систематизації культурно специфічних одиниць за типами (реалії, власні назви, інтертекстуальні та історико-культурні алюзії, елементи метатекстового дискурсу), а зіставний аналіз — для порівняння способів їх відтворення в українських перекладах німецько- й англомовних текстів. Перекладознавча інтерпретація використовується з метою ідентифікації домінантних перекладацьких стратегій і трансформацій та оцінки прагматичної адекватності перекладу, тоді як стилістичний аналіз дозволяє простежити вплив перекладацьких рішень на наративну організацію й художню цілісність тексту. Отримані результати інтерпретуються також у дидактичному вимірі як потенційний навчальний матеріал для курсів художнього перекладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз культурно маркованих елементів у постмодерній прозі засвідчує, що їхня функція виходить далеко за межі номінативного відтворення реалій і тісно пов'язана з наративною

організацією, іронічною модальністю та інтерпретаційною стратегією тексту. Це чітко простежується на матеріалі англомовного роману Джуліана Барнза *Flaubert's Parrot*, у якому культурна маркованість формується через поєднання історико-літературних референцій і сучасного соціокультурного контексту. Уже на початку твору автор поєднує канонічний образ французького письменника з побутовою сценою з життя сучасної Франції: *"Six North Africans were playing boules beneath Flaubert's statue"* [3, с. 2]. У цьому фрагменті статуя Флобера функціонує як символ культурної пам'яті, тоді як згадка про північноафриканців актуалізує тему постколоніальної багатокультурності. Переклад такого фрагмента українською мовою («Під статуєю Флобера шестеро північноафриканців грали в петанк») потребує збереження культурної конкретності, зокрема через використання усталеного українського відповідника назви гри, що дозволяє уникнути пояснювальних коментарів і водночас не нівелювати культурний фон сцени.

З огляду на це, аналіз культурно маркованих елементів доцільно здійснювати на матеріалі постмодерних художніх текстів, у яких культура не лише відтворюється, а й активно проблематизується. Постмодерна проза вирізняється тенденцією до руйнування ієрархій між «високою» та «масовою» культурою, поєднанням історичного та сучасного, а також іронічним переосмисленням культурної пам'яті. Саме тому культурно марковані елементи в таких текстах не функціонують як нейтральні довідкові реалії, а набувають статусу смислових вузлів, через які вибудовується наративна стратегія твору. У цьому контексті англомовна постмодерна проза демонструє показові моделі інтеграції культурної специфіки в художній дискурс.

Характерною рисою англомовного матеріалу є також використання культурно нейтральних на перший погляд образів, які набувають маркованості на рівні інтерпретації. Так, метафоричне порівняння минулого з поросятком (*"The past often seems to behave like that piglet"*, [3, с. 4]) апелює до англомовної

есеїстичної традиції, де побутова деталь стає інструментом філософської рефлексії. У перекладі важливо зберегти лаконізм і стриману іронію вислову, не посилюючи образ стилістично, оскільки надмірна експресивність призвела б до зміни авторської інтонації.

Таким чином, культурна маркованість у романі Дж. Барнза реалізується не лише через експліцитні історико-культурні референції, а й через імпліцитні сигнали, що реалізуються через метафоричне мислення та есеїстичну манеру викладу. Такі елементи не мають прямої культурної «прив'язки», проте апелюють до певного типу культурної свідомості й читацького досвіду. Для перекладача це означає необхідність збереження не стільки конкретної реалії, скільки способу концептуалізації досвіду, характерного для англomовної літературної традиції. Саме на цьому рівні переклад стикається з проблемою відтворення культурно зумовленої образності.

Інший тип культурної маркованості представлений у німецькомовному романі Даніеля Кельмана *Die Vermessung der Welt*, де вона формується переважно через взаємодію історичного наративу, наукового дискурсу та іронічного переосмислення німецької інтелектуальної традиції. Уже перше згадування головного героя — „*Nun also versteckte sich Professor Gauß im Bett*“ [10, с. 7] — активує культурний образ ученого як уособлення раціональності й дисципліни, який свідомо підважується побутовою ситуацією. Український переклад («*Отже, професор Гаус сховався в ліжку*») має відтворювати цю іронічну напругу без додаткових стилістичних маркерів, оскільки гумористичний ефект закладений у самій колізії образу та дії.

На відміну від англomовної постмодерної прози, де культурна маркованість часто реалізується через есеїстичність і побутову деталь, німецькомовний постмодерний текст тяжіє до іншої моделі культурного кодування. У ньому культурна специфіка формується через історичну перспективу, інтелектуалізований гумор і філософське дистанціювання від

зображуваного. Це зумовлює відмінні перекладацькі виклики, оскільки культурно марковані елементи тут пов'язані не лише з реаліями, а й зі способом мислення, закріпленим у німецькій інтелектуальній традиції.

Особливу складність у перекладі німецькомовного матеріалу становлять фрагменти з абстрактною філософською семантикою, де культурна маркованість виявляється не через реалії, а через спосіб мислення. Так, висловлювання „*Freiheit und Zufall seien eine Frage der mittleren Entfernung*“ [10, с. 13] відсилає до німецької філософської традиції узагальнених формулювань. Переклад («Свобода і випадковість — це питання правильної дистанції») має зберігати концептуальну відкритість і синтаксичну лаконічність, оскільки спроба експлікації прихованого змісту призвела б до втрати багатозначності, характерної для постмодерного дискурсу.

Іронічне зниження образу історичної постаті у романі Д. Кельмана є лише одним із рівнів культурної маркованості. Поряд із цим текст активно використовує абстрактні узагальнення та псевдонаукові формули, які апелюють до традиції німецької філософської й наукової мови. Такі фрагменти створюють ефект інтелектуальної гри, у межах якої серйозні категорії набувають іронічного забарвлення. Для перекладу українською мовою це означає необхідність точного балансу між семантичною адекватністю та збереженням стилістичної стриманості, властивої оригіналу.

Зіставлення англomовного та німецькомовного матеріалу дає змогу перейти від аналізу окремих фрагментів до узагальненого розгляду перекладацьких стратегій, актуальних для роботи з постмодерною прозою. Попри відмінності мовних систем і культурних традицій, обидва тексти репрезентують спільну рису постмодерного художнього дискурсу — багатшаровість культурних смислів, що реалізуються на різних рівнях текстової організації. Водночас способи актуалізації цієї культурної маркованості є різними: у романі Дж. Барнза вона формується переважно через

інтертекстуальність, іронічну есеїстичність і побутову деталь, інтегровану в рефлексивний наратив, тоді як у романі Д. Кельмана культурна специфіка зосереджується в інтелектуалізованій іронії, історичній символіці та абстрактних філософських узагальненнях. Така різноспрямованість домінант зумовлює необхідність інтерпретативного підходу до перекладу, орієнтованого не на формальне відтворення мовних одиниць, а на збереження функціональної ролі культурно маркованих елементів у художньому дискурсі. У цьому контексті переклад українською мовою потребує гнучкого поєднання стратегій форенізації та функціональної адаптації, спрямованих не на нівелювання культурної іншості, а на її смислотворче включення в цілісну наративну структуру перекладного тексту, що, своєю чергою, забезпечує прагматичну адекватність перекладу й збереження постмодерної багатовимірності оригіналу.

Висновки. Аналіз культурно маркованих елементів у постмодерній прозі на матеріалі романів Джуліана Барнза *Flaubert's Parrot* та Даниеля Кельмана *Die Vermessung der Welt* засвідчує, що такі елементи відіграють ключову роль у формуванні художнього смислу й не зводяться до простого відтворення культурних реалій. У постмодерному дискурсі культурна маркованість інтегрується в наративну організацію тексту, іронічну модальність та інтерпретаційну стратегію, утворюючи багатшарову систему смислів. Зіставлення англomовного та німецькомовного матеріалу виявляє різні домінанти реалізації культурної специфіки: в англomовному тексті вона актуалізується через інтертекстуальність, есеїстичну рефлексивність і побутову деталь, тоді як у німецькомовному — через інтелектуалізовану іронію, історичну символіку та філософське узагальнення. У перекладі українською мовою це зумовлює необхідність інтерпретативного підходу, спрямованого на збереження функціональної ролі культурно маркованих елементів у художньому дискурсі та підтримання прагматичної адекватності перекладного тексту.

Отримані результати мають значення не лише для теорії художнього перекладу, а й для практики перекладацької освіти. Аналіз постмодерної прози як об'єкта перекладу дозволяє розглядати культурно марковані елементи як ефективний інструмент формування перекладацької чутливості до культурних смислів, розвитку навичок аргументованого вибору перекладацьких стратегій і усвідомлення ролі перекладача як культурного медіатора. Залучення таких текстів у процес навчання художнього перекладу створює умови для поєднання теоретичного осмислення перекладу з практикою інтерпретації складних культурних кодів. **Перспективи подальших досліджень** пов'язані з розширенням корпусу аналізованих постмодерних текстів, а також із системним вивченням можливостей інтеграції аналізу культурно маркованих елементів у навчальні курси з художнього перекладу.

Список використаних джерел

1. Ali Abdul-Rahman, M. *The influence of literary translation studies on society's evolution*. Journal of AlFarahidi's Arts. 2023. Vol. 15, No. 55. P. 380–386. DOI: 10.51990/jaa.15.55.1.28.
2. Baker, M. *In Other Words: A Coursebook on Translation*. 3rd ed. London: Routledge, 2018. – 352 p.
3. Barnes, J. *Flaubert's Parrot*. London: Jonathan Cape, 1984. 190 p.
4. Bassnett, S. *Translation Studies*. 4th ed. London: Routledge, 2014. – 224 p.
5. Boase-Beier, J. *Stylistic Approaches to Translation*. London: Routledge, 2014. – 192 p.
6. Cook, A., Knaggs, A., Sun, J. *Exploring the goals of translation education: adding human value to literary translation through deep meaning making and artistry*. The Interpreter and Translator Trainer. 2025. Vol. 19, No. 3–4. P. 254–276. DOI: 10.1080/1750399X.2025.2543208.

7. Hermans, T. *The Conference of the Tongues*. Manchester: St. Jerome, 2007. – 224 p.
8. Karjagdiu, L., Mrasori, N. *The role of literary translation in the development and enrichment of national literature*. Journal of Language and Linguistic Studies. 2021. Vol. 17, No. 4. P. 2332–2345. URL: <https://www.jlls.org>
9. Katan, D. *Translating Cultures: An Introduction for Translators, Interpreters and Mediators*. 2nd ed. London: Routledge, 2014. – 304 p.
10. Kehlmann, D. *Die Vermessung der Welt*. Reinbek: Rowohlt, 2005. – 304 p.
11. Kelly, D. *A Handbook for Translator Trainers*. Manchester: St. Jerome, 2005. – 288 p.
12. Kiraly, D. *A Social Constructivist Approach to Translator Education*. Manchester: St. Jerome, 2000. – 234 p.
13. Leonardi, L. *Literature in and through translation: literary translation as a pedagogical resource*. International Journal of Linguistics, Literature and Translation. 2024. Vol. 7, No. 3. P. 93–102. DOI: 10.32996/ijllt.2024.7.3.11.
14. Muallim, M., Mujahidah, Daulay, R. *Unfolding translation strategy and ideology in literary work*. Inspiring: English Education Journal. 2023. Vol. 6, No. 1. P. 1–11. ISSN 2721-2130.
15. Munday, J. *Introducing Translation Studies*. 4th ed. London: Routledge, 2016. – 352 p.
16. Paronyan, S. *Pragmatic equivalence in literary translation*. Translation Studies: Theory and Practice. 2024. Special Issue 2. P. 158–171. DOI: 10.46991/TSTP/2024.SI.2.158.
17. Pym, A. *Exploring Translation Theories*. 2nd ed. London: Routledge, 2014. – 208 p.
18. Saridaki, D. E. *Theoretical concepts of training literary translators*. ASJP. 2025. Vol. 10, No. 4. P. 13–27.

19. Sayaheen, M., Alhawamdeh, S., Al-Hawamdeh, M., Al-Hawamdeh, A., Sayaheen, B. *Human vs. ChatGPT's translation strategies: a comparative study of religious terms in children's literature from English into Arabic*. Research Journal in Advanced Humanities. 2025. Vol. 6, No. 3. DOI: 10.58256/mwbmwb70.
20. Sun, Y. *Literary translation and communication*. Frontiers in Communication. 2022. Vol. 7. P. 1–9. DOI: 10.3389/fcomm.2022.1073773.
21. Toury, G. *Descriptive Translation Studies and Beyond*. Amsterdam: John Benjamins, 2012. 312 p.
22. Venuti, L. *The Translator's Invisibility*. 3rd ed. London: Routledge, 2018. 336 p.